

Mahere Aromatawai: Te Reo Rangatira 92075

1.3 Te whakamahi i ētahi rautaki reo

Kairangi	Kaiaka	Paetae
Ka whaihua te whakamahi i ētahi rautaki reo.	Ka whaitake te whakamahi i ētahi rautaki reo.	Ka whakamahi i ētahi rautaki reo.

Te Taunaki i te Aromatawai:

Kairangi	Kaiaka	Paetae
- Ka āta whakamārama i ngā whakaaro matua o te kiriata. - Ka whākamarama i ōna ake whakaaro mō te kaupapa matua. - Ka hāngai te whakautu ki te kaupapa o te kiriata. - Ka whakatakoto tohetohenga, hei parahau, hei tautoko i ōna whakaaro. - Ka mārama tana taunaki hei parahau i tētahi rautaki reo (whakarāpopoto, whakahāngai, whakapuaki, whakarerekē i te reo, i te momo reo rānei).	- Mārama te kite i ngā whakaaro matua o te kiriata. - E whakamahi ana i ana ake kupu, i ana ake whakaaro. - Ka hāngai te whakautu ki te kaupapa o te kiriata. - Ka mārama tana whakamātau i tētahi rautaki reo (whakarāpopoto, whakahāngai, whakapuaki, whakarerekē i te reo, i te momo reo rānei).	- Ka hāngai te whakautu ki te kaupapa o te kiriata. - Ka mārama tana whakaatu i tētahi rautaki reo (whakarāpopoto, whakahāngai, whakapuaki, whakarerekē i te reo, i te momo reo rānei).

<i>Hei tauira:</i> • <i>E mārama marika ana ki te kaupapa matua o te kiriata.</i> • <i>Ka whakahāngai ngā rārangi whakaaro ki ngā kaupapa matua o te kiriata – e kore e kōtiti haere.</i> • <i>E tika ana te whakatakotoranga o ngā rerenga korero uaua.</i> • <i>He pakari te puna kupu;</i> • <i>Ka whakamahi kupu motuhake ki tōna ake iwi;</i> • <i>Ka taunaki hei parahau i ōna whakaaro;</i> • <i>Ka whakautu whānui i ngā whakautu.</i>	<i>Hei tauira:</i> • <i>E mārama ana ki te kaupapa matua o te kiriata.</i> • <i>Ka whakarāpopoto i ngā kōrero matua o te kiriata.</i> • <i>E tika ana te whakatakotoranga o ngā rerenga kōrero.</i> • <i>Kua whānui te puna kupu.</i> • <i>Ka whakautu marika i te pātai.</i> • <i>Ka ū ki te kaupapa matua o te kiriata.</i>	<i>Hei tauira:</i> • <i>E mārama ana ki te kaupapa.</i> • <i>Ka whakapuaki i ētahi o ngā kōrero matua i puta mai i te kiriata.</i> • <i>E tika ana te whakatakotoranga o ngā rerenga māmā.</i> • <i>Ka whakautu whāiti i te pātai.</i>
---	---	--

Mahere Aromatawai: Te Reo Rangatira 92076

1.4 Te whakamārama i ngā āhuatanga motuhake o tētahi momo reo kua ākona

Kairangi	Kaiaka	Paetae
Ka tōtōpū te whakamārama i ngā āhuatanga motuhake o tētahi momo reo kua ākona.	Ka hōhonu te whakamārama i ngā āhuatanga motuhake o tētahi momo reo kua ākona.	Ka whakamārama i ngā āhuatanga motuhake o tētahi momo reo kua ākona.

Te Taunaki i te Aromatawai:

Kairangi	Kaiaka	Paetae
- He mārama te whakaahua i te whānuitanga o ngā āhuatanga motuhake o te momo reo, ā, ka taunakitia ki: - ngā hiahia o te kaituhi, - te kaupapa o te tuhinga/kōrero, - te take o te kōrero (te āheinga reo, arā, te take e whakapuakina ai tētahi kōrero). - Ka tuhi i ngā tohutoro mō ngā puna nō reira mai ngā tauira.	- Ka matapaki i te whaihua o ngā āhuatanga motuhake o te momo reo. - He whānui ake te whakaahuatanga kia kōrerohia ai ngā hua (pai, kino rānei), me ngā pānga o te momo reo ki te kaiwhakarongo, ki te kaipānui, ki te kaimātakitaki rānei. - Ka whai whakaaro te ākonga ki ngā pātai pēnā i te 'me pēhea', me te 'he aha ai'. Ka whai whakaaro anō hoki te ākonga ki ōna ake wheako.	- He māmā te kite i te mārama o te ākonga ki ngā āhuatanga motuhake o te momo reo. - Ka whakamahi, ka whakatauirā rānei i ngā āhuatanga o te tuku kōrero ā-waha, ā-tuhi rānei, ki te kōrero i te āhua o tētahi mea.

<i>Hei tauira:</i> <i>Ki a au anō, e hiahia ana te kaiwhakataki o te kiriata nei, a Rangi Mātāmua, kia mōhio ai mātou te hunga mātakitaki ki te whakapapa o te ingoa o Matariki me ngā kōrero tuku iho mō te pakanga a Tāwhirimātea ki ngā atua. Nā tana tupuna a Rāwiri Te Kōkau ēnei kōrero i tuhituhi ki tētahi pukapuka, ā, nā Rangi Matamua i tohatoha ki te ao whānui. Ko tāna, “Hei tā Te Kōkau, he whakarāpopototanga te ingoa o Matariki i te kōrero, Ngā Mata o te Ariki Tāwhirimātea”.</i>	<i>Hei tauira:</i> <i>Ko tētahi āhuatanga o te kiriata i pai ki ahau ko ngā pakiwaituhi mō te pūrākau o te wehenga o Ranginui me Papatūānuku me te pakanga a ngā atua. I pai ki ahau nā te mea i tautoko ngā pakiwaituhi i ngā kōrero a te kaiwhakataki, ā, i māmā ake ki a au te whai i te ia o te kōrero nā te mea i reira ngā pakiwaituhi ki te whakaauaha i te pūrākau.</i>	<i>Hei tauira:</i> <i>Ko te pūtake o tēnei kiriata he whakamārama i te takenga mai o te ingoa o te whetū a ‘Matariki’. Ko tētahi o ngā whakaaro matua o te kiriata ko te nguha o Tāwhirimātea i te wehenga o Ranginui rāua ko Papatūānuku e Tāne Māhuta. Kīhai a Tāwhirimātea i whakaae kia wehea ōna mātua, nā reira ia ka huri ai ki te patupatu i ōna tēina me ōna tuākana. I te mutunga iho i hinga a Tāwhirimātea i a Tāne Māhuta, ā, ka rere atu ia ki te rangi noho ai. I tana riri ka tīkarohia e ia ōna kanohi, ka kōnatunatu ai, ka panga atu ki te rangi – koia te takenga mai o te ingoa o ‘Matariki’.</i>
---	---	--